Työ- ja elinkeinoministeriö
Työllisyys- ja yrittäjyysosasto
Hanna Hämäläinen
neuvotteleva virkamies

MUISTIO

4.5.2016

Kansallinen uudistusohjelma, kevät 2016: työllisyysasiat

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 10.5.2016

Asia: E 28/2016 vp Valtioneuvoston selvitys; EU-2020 strategia, kansallinen uudistusohjelma, kevät 2016

Eurooppa 2020 -strategia, yleistavoitteet ja työllisyyssuuntaviivat

Eurooppa 2020 -strategiassa on vahvistettu viisi vuoteen 2020 ulottuvaa yleistavoitetta, joista ensimmäinen kohdistuu työllisyyteen. Jäsenmaat ovat asettaneet EU-tason yleistavoitteita vastaavat kansalliset tavoitteet.

	EU:n yleistavoite	Suomi vuonna 2014	Suomi vuonna 2020
Työllisyystavoite (20 - 64 -vuotiaat)	75 %	73,1 %	78 %

Eurooppa 2020 -strategiaan liittyvän Euroopan työllisyysstrategian tavoitteena on uusien ja parempien työpaikkojen luonti EU:ssa. Euroopan työllisyysstrategian puitteissa EU-maat koordinoivat työllisyyspolitiikkojaan ja seuraavat niiden toteuttamista.

EU2020-strategian puitteissa vahvistetaan työllisyyssuuntaviivat vuosittain. Vuonna 2015 työllisyyssuuntaviivojen pääasiallinen sisältö kohdistuu työvoiman kysynnän lisäämiseen (suuntaviiva 5), työvoiman tarjonnan ja osaamisen parantamiseen (suuntaviiva 6), työmarkkinoiden toiminnan parantamiseen ja työmarkkinoiden jakautumisen estämiseen (suuntaviiva 7) sekä tavoitteisiin oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi, köyhyyden torjumiseksi ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien edistämiseksi.

Maakohtaiset suositukset

Suuntaviivat antavat pohjan maakohtaisille suosituksille. Maakohtaisilla työllisyyssuosituksilla voidaan tukea ja vauhdittaa työllisyyttä lisääviä rakenneuudistuksia jäsenmaissa. Työllisyyssuositusten merkitys on lisääntynyt talouspolitiikan koordinaation vahvistamisen myötä ja suositusten toimeenpanon maakohtaisen seurannan lisääntyessä EU-tasolla.

Komissio julkaisi ehdotuksensa vuoden 2015 maakohtaisiksi suosituksiksi 13.5.2015. Työllisyyteen (kursivoituna) liittyvät suositukset olivat Suomelle seuraavat:

> 2. *hyväksyy sovitun eläkeuudistuksen ja poistaa vähitellen varhaisen työmarkkinoilta poistumisen väyliä;* huolehtii kuntarakennetta ja sosiaali- ja terveyspalveluita koskevien hallinnollisten uudistusten tuloksellisesta suunnittelusta ja toteutuksesta, jotta julkisten palveluiden tarjonnan tuottavuutta ja kustannustehokkuutta voidaan lisätä samalla varmistaen niiden laatu;
>
> 3. *parantaa nuorten, ikääntyneiden työntekijöiden ja pitkäaikaistyöttömien työllistettävyyttä keskittyen erityisesti työn kannalta merkityksellisen osaamisen kehittämiseen; varmistaa työmarkkinaosapuolia kuullen ja kansallisten käytäntöjen mukaisesti, että palkkakehitys noudattaa tuottavuuden kehitystä.*

Kansallinen uudistusohjelma

Vuosittain jäsenvaltioiden laatimissa kansallisissa uudistusohjelmissa vastataan sekä työllisyystavoitteen toteutumiseen että kuvataan keskeisimmät toimet parantaa suositusten kohteena olevia työllisyyteen liittyviä haasteita. Vuonna 2016 annetussa Suomen kansallisessa uudistusohjelmassa todetaan, että hallituksen tavoitteena on nostaa 15-64 -vuotiaiden työllisyysaste 72 prosenttiin, vahvistaa työllisten määrää 110 000 henkilöllä ja kasvattaa työpanoksen määrää. Hallitus panostaa kertaluonteisesti talouskasvua edistäviin kärkihankkeisiin miljardi euroa. Suunniteltu yrittäjyyspaketti on osa tätä kokonaisuutta.

Kansallisen uudistusohjelma korostaa, että työllisyystavoitteen saavuttaminen on haasteellista pitkittyneen, heikon talouskehityksen ja rakennemuutoksen vuoksi. Avoimia työpaikkoja on ollut aikaisempaa enemmän, vaikka niitä ei ole ollut yhtä paljon kuin ennen taantumaa. Keskeisenä haasteena on työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamattomuus. Rakennemuutoksen seurauksena erityisesti ammatilliset kohtaanto-ongelmat ovat yleistyneet, mutta ongelmia on myös alueellisessa kohtaannossa huolimatta työssäkäyntialueiden laajentamisesta. Kysynnän pitkään jatkunut heikkous on vähentänyt nuorten ja parhaassa työiässä olevien työllisyyttä ja lisännyt samalla työttömyyttä ja työvoiman ulkopuolelle siirtymistä. Työttömien määrän kasvun myötä, työttömyys on pitkittynyt ja valuma pitkäaikaistyöttömyyteen on kasvanut. Rakennemuutoksen vuoksi pitkäaikaistyöttömien joukkoon on tullut kokonaan uusia ryhmiä. Erityisesti osa-aikatyön yleistyminen, mutta osaltaan myös työvoiman ikärakenne vaikuttaa myönteisesti työllisyystavoitteen saavuttamisessa. Työvoiman tarjonta on kasvanut erityisesti ikääntyneiden osalta myöhäisemmän eläkkeelle siirtymisen myötä. Työvoimantarjonta ja työllisyys eivät kuitenkaan ole kehittyneet yhtä myönteisesti nuoremmissa ikäluokissa.

Suosituksen 2 osalta kansallisessa uudistusohjelmassa tuodaan esiin Sipilän hallituksen kasvua edistävien rakenneuudistusten osalta varhaisten työmarkkinoilta poistumisväylien poistaminen ja siihen liittyvät toimet lisäpäiväoikeuksien alaikärajaan.

Suosituksen 3 osalta kansallisessa uudistusohjelmassa tuodaan esiin (työmarkkinoiden ja kilpailukykyyn liittyen) työvoimahallinnon uudistaminen lisäämällä työnhakijoiden omaa roolia ja aktiivisuutta työnhaussa ja varmistamalla työttömyysturvan sanktioiden tehokas täytäntöönpano lisäämällä velvoittavuutta ja seurantaa. Kannustinloukkujen ja rakenteellisen työttömyyden purkamiseksi nostetaan esiin osallistavan sosiaaliturvan malli ja työttömyysturvauudistus, jonka tavoitteena on kannustaa työn nopeaan vastaanottamiseen ja tiukentaa työn vastaanottovelvollisuutta sekä velvollisuutta osallistua työllistymistä edistäviin aktivointitoimenpiteisiin. Yhtenä keinona vastata työmarkkinoiden haasteisiin, on nuorisotakuu, jota on vahvistettu käynnistämällä maanlaajuinen ohjaamo-toiminta Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoituksen turvin. Vuonna 2015 käynnistyi myös ohjaamojen työtä tukeva ja koordinoiva Kohtaamo -hanke. Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne on uudistettu siten, että se on osaamisperustainen, modulaarinen (osista koostuva), työelämälähtöinen ja mahdollistaa joustavien opintopolkujen rakentamisen. Kansallisessa uudistusohjelmassa huomioidaan myös se, että maahanmuuttajien kotouttamista on tehostettu vastaamaan kasvaneeseen turvapaikka menettelyssä oleskeluluvan saavien määrään. TE- hallinnon ja kotouttamiskoulutuksen resursseja sekä kuntien tukea maahanmuuttajien vastaanottoon on lisätty. Lisäksi Valtion kotouttamisohjelman valmistelu vuosille 2016 - 2019 on aloitettu.